

EEN WONDERWOUDJE IN JOUW GEMEENTE

De natuurvoordelen die bomen ons bieden zijn talrijk en divers. Zij reguleren onze temperatuur, zorgen voor zuiverder lucht en een betere waterkwaliteit. Ze bevorderen de biodiversiteit, creëren visuele buffers, zorgen voor infiltratie van het water wanneer er teveel is en geven het af wanneer er te weinig is. Ze beperken of verhinderen erosie en zorgen voor natuurlijke evenwichten. Én: het zijn favoriete speel- en ontspanningsplekken! Elke boom is bovendien een meerwaarde in de broodnodige aanpassing aan ons veranderende klimaat. Bomen en bossen zijn hotspots van biodiversiteit én hotspots voor de mens.

Daarom zou elke Vlaming op (veilige) wandelafstand van zijn woonplaats moeten kunnen beschikken over minstens één stukje toegankelijk groen. Zeker voor kinderen en jongeren is dit cruciaal. We stellen immers vast dat door de veranderde maatschappelijke context van de voorbije decennia hun autonomie om zich vrij te bewegen sterk is ingeperkt. Een groot deel van onze jongeren is in toenemende mate vervreemd van onze natuur en dat is een trend die we absoluut moeten trachten te keren. Want buitenzijn en -spelen in het groen is goed voor ons!

Uit onderzoek blijkt dat kinderen die voldoende buitenspelen in de natuur minder stress of concentratieproblemen ervaren en minder last hebben van hyperactiviteit, onaangepast gedrag of emotionele problemen. Ze zijn fysiek en mentaal vaak gezonder, beschikken over een betere motoriek en vertonen minder angst en betere sociale vaardigheden. Kinderen die tijd in de natuur doorbrengen ervaren verwondering, bewondering en ontzag voor wat rondom hen leeft. Bovendien nemen deze jongeren hun affectie en respect voor de natuur ook mee naar hun latere volwassen leven. Redenen genoeg om het “nature-deficit disorder”, zoals het door de Amerikaanse auteur Richard Louv werd benoemd, pro-actief te proberen counteren. Met de Wonderwoudjes willen we dit streven concreet helpen maken in de Vlaamse gemeentes.

Een Wonderwoudje, wat is dat?

Een klein bosje... in de bebouwde ruimte... ontworpen samen met de gebruikers.

Via dit concept wil BOS+ gemeentes ondersteunen om (bio)diverse, toegankelijke, en speelvriendelijke groenvoorzieningen aan te leggen. Bij de realisatie wordt belang gehecht aan de participatie van lokale burgers, jeugdverenigingen, scholen, bedrijven en overheden.

Hier kan een sociale invulling aan gegeven worden zodat dit een meerwaarde aan de omgeving biedt en mensen samenbrengt. Het is véél meer dan een postzegelbosje: mogelijke invullingen zijn klimbomen, sneukelhagen of fruitbomen, een wilgenhut, relief of water, een buitenleslokaal,

Bovendien kan er flexibel omgesprongen worden met de oppervlakte en mogelijke invulling van jouw Wonderwoudje. We bekijken samen wat het traject voor jullie gemeente kan inhouden: veel of weinig participatie, een minder intensieve invulling, ... Bij grotere oppervlaktes kan bijvoorbeeld een gradiënt voorzien worden van dichter en minder dicht beplante zones. Ook een combinatie met ‘klassieke bebossing’ is mogelijk: deze grotere bossen worden aangeplant met klein (goedkoper) bosgoed en omvatten geen participatietraject. Meer informatie over onze aanplanten van inheems, klassiek bos vind je hier: <https://klimaatbossenfonds.be/grondeigenaar>.

Het verschil tussen een Wonderwoudje en een Tiny Forest

De aandachtige lezer zal zich misschien afgevraagd hebben wat het verschil is tussen onze Wonderwoudjes en een Tiny Forest, waar tegenwoordig zo vaak over gesproken wordt. Het klopt dat beide benaderingen veel met elkaar gemeen hebben, maar er zijn ook belangrijke verschillen.

BOS+ kiest voor zijn eigen concept Wonderwoudje, en wel om volgende redenen:

De term Tiny Forest is oorspronkelijk bedacht door de Indische onderzoeker Shubhendu Sharma die in zijn regio begon met kleine stukjes in de stad opnieuw te vergroenen. Door in die regio met een extreem klimaat de boompjes heel dicht bij elkaar aan te planten en te voorzien van mulch, zorgde hij snel voor een bosklimaat, wat de overleving en de groei erg bevorderde. Het concept werd enige tijd terug overgenomen door de Nederlandse organisatie IVN, die er vervolgens een patent op nam. Dat betekent dat je voor het gebruik van de term Tiny Forest eigenlijk steeds moet werken volgens hun vereisten. Alle respect voor IVN, maar met BOS+ zijn we het niet met al deze vereisten eens:

- Zo lezen we in de voorwaarden van IVN dat je de bomen 10 tot zelfs 20 keer dicht bij elkaar moet aanplanten (3 à 5 bomen/m²) dan wij gewoon zijn in Vlaanderen, dat je voorafgaand de bodem intensief moet bewerken en dat je een laag mulch moet aanbrengen. Hierdoor zou je erin slagen om op 10 jaar tijd een “volwassen bos” te realiseren met een biodiversiteit die 100 keer hoger ligt. BOS+ heeft bijna 50 jaar ervaring met bosaanplant in Vlaanderen, volgens ons zijn deze zeer hoge plantdichtheden en een verplichte bodembewerking in Vlaanderen niet nuttig en leidt dit bovendien niet tot de beloofde resultaten van veel snellere groei, en al zeker niet tot een 100 keer hogere biodiversiteit.
- Overdreven tarieven: de prijzen die men lijkt te hanteren (een kostprijs van 22.000€) voor de aanleg van een Tiny Forest ter grootte van een tennisveld, vinden wij simpelweg ongehoord. Als je dat doorrekent naar de kostprijs per hectare kom je uit op meer dan 1 miljoen €! Wij leggen onze Wonderwoudjes aan voor een richtprijs (9.200€) die de kosten dekt, maar die tegelijk correct is voor de eigenaar.

Projectinhoud en -verloop

De inhoud van het project wordt steeds op maat, in samenspraak met de gemeente opgemaakt. Dit is afhankelijk van het terrein waarop we werken (afmetingen), maar ook andere wensen die de gemeente heeft kunnen hierin geïntegreerd worden (extra infomomenten naar de burgers, extra workshops voor draagvlakcreatie, ed.).

Een geschikte locatie is minstens 200m² groot en kan bijvoorbeeld deel uitmaken van

- een publiek park
- een bestaande speelzone
- een te vergroenen speelplaats
- gemeenschappelijke gronden van een wijk
- private gronden van particulieren of bedrijven

Het project verloopt in 3 fasen: participatie, ontwerp en aanleg. In de **participatiefase** brengen we d.m.v. workshops, enquêtes of overleg de noden en wensen van de toekomstige gebruikers (omwonenden, kinderen van de nabijgelegen school of jeugdbeweging, geïnteresseerde burgers, ...) in kaart. Ook de wensen van de gemeente worden onderzocht: de beleidsaccenten of randvoorwaarden van de gemeente alsook de wensen van de toekomstige beheerders worden verzameld.

In de **ontwerpfase** vertalen we deze wensen in een ontwerp. We werken naar een inrichtingsschets waarop de verschillende vegetaties, recreatieve infrastructuur of landmarks aangeduid worden. Hierbij wordt er vooral gekeken naar inheemse soorten en autochtoon plantsoen, en een grote variatie aan soorten die ook in groeijsnelheid en hoogte verschillen zodat er optimaal gebruik gemaakt wordt van de driedimensionale ruimte. In deze ontwerpfase wordt regelmatig teruggekoppeld met de gemeente.

Wanneer het ontwerp definitief goedgekeurd is kunnen we overgaan naar de **aanlegfase**. BOS+ draagt bij tot de communicatie en de aankoop en aanplant van het plantgoed. Voor de aanleg van andere zaken, zoals speelelementen, wilgentunnels, bankjes, ... doen we beroep op externe aannemers of kan de gemeente zelf bijspringen. BOS+ levert daarvoor informatie aan over leveranciers van natuurlijke speelelementen en workshops. De opvolging en uitvoering van deze extra elementen wordt door gemeente voorzien. Bij de aanplanting zorgen we voor participatie van de toekomstige gebruikers. Op deze manier worden ze niet alleen nauw betrokken bij de inrichtingsvisie maar ook bij uiteindelijke realisatie, en wordt het dus 'hun' Wonderwoudje.

(De ev. aankoop van de gronden (tijd en kosten), het verwijderen van bestaande infrastructures of verhardingen, het aanbrengen van nieuwe infrastructures of verhardingen, of het uitvoeren van grondverzet is niet voorzien binnen het financiële bestek van dit aanbod.)

Plan van Aanpak

Het project verloopt stapsgewijs, en is flexibel qua timing gelet op de specifieke situatie in de gemeente.

1. Beschrijving van het perceel
 - Werd er al een voortraject doorlopen (vb. klimaatgroenscan)?
 - Afmetingen en vorm
 - Gewenste specifieke elementen
 - Ecologische kenmerken: type ondergrond, waterhuishouding, ...
 - Sociale omgeving: park, speelplaats, bij zorgcentrum, ...
 - Inclusief terreinbezoek

2. Participatiefase
 - In kaart brengen van de wensen van de toekomstige gebruikers van het Wonderwoudje.
 - Wensen van de gemeente: zijn er specifieke eisen van functies voor de aan te planten zone: bv. gezondheid, visuele buffer, ... of zijn er beleidsaccenten waarmee rekening wordt gehouden?
 - Inbegrepen: 2 workshops, infomomenten, enquêtes of andere vormen van participatie

3. Ontwerpfase
 - Vertalen van de bevindingen uit de participatiefase in een inrichtingsschets
 - 1 tot 2 feedbackrondes met deelnemers van de participatiefase en de gemeente, om te komen tot het definitief ontwerp
 - Selectie van de aan te planten soorten, rekening houdend met lokale soorten en soorten die aangepast zijn aan de locatie.

4. Aanplantfase
 - De bomen worden geleverd en geplant d.m.v. een publiek plantevenement, samen met beleidsmakers, omwonenden, beoogde gebruikers.
 - Hierbij doen we beroep op lokale vrijwilligers die komen helpen bij het aanplanten. Dit zorgt voor een grotere lokale betrokkenheid.

Timing (basisaanbod)

Onderwerp	mandagen
Beschrijving van het perceel	2
Participatiefase	3
Ontwerpfase	2
Aanplantfase (inclusief voorbereiding)	3
Overleg en communicatie	2
TOTAAL	12

De gemeente is zelf verantwoordelijk voor

- Een contactpersoon met expertise volgt het project op en geeft inhoudelijke feedback; aanwezigheid op startvergadering en terreinbezoek
- Gemeentelijke medewerkers met relevante expertise worden betrokken bij bilaterale overlegmomenten om indien nodig knelpunten en opportuniteiten te helpen detecteren
- Aanduiden van zone die aangeplant zal worden
- Indien nodig: aankoop gronden
- Indien nodig: aanvraag van eventuele vergunningen
- Input inzake lokale soorten die gewenst zijn + terugkoppeling over voorgestelde inrichtingsvisie en -plan
- Mee promotie voeren met BOS+ voor de workshops en voor de aanplanting (bereiken van lokale burgers, omwonenden, kinderen uit gemeentelijke school, enz...) voor het aanplanten van het Wonderwoudje.

Richtprijs

Het basisaanbod omvat de manuren die in de timing hierboven aangegeven wordt, de inrichting met de natuurlijke materialen en de kwaliteitsvolle participatieve aanplant van een minimale zone van **200m²**. Dit kan uitgevoerd worden voor een budget van **9200€ (excl. BTW)**. Dit omvat 7200€ (excl. BTW) aan personeelskosten voor de begeleiding van participatie-, ontwerp- en aanplantfase. Daarnaast is 2000€ (excl. BTW) aan werkingsmiddelen inbegrepen, die kan gebruikt worden voor plantgoed, communicatie, prints plannen, wildbescherming en ander planthulp indien nodig, workshops door derden, ...). Indien extra

werkingskosten nodig zijn voor de goede uitvoering van het project wordt dit tijdig besproken. De gemeente is verantwoordelijk voor de opvolging en uitvoering hiervan.

Uiteraard kan er ook op grotere oppervlaktes aangeplant worden. Contacteer ons met je concrete vraag, en wij bekijken wat voor jouw perceel de beste oplossing is en wat de bijhorende kost zal zijn.

Contactpersonen

Voor meer informatie en/of een voorstel op maat, contacteer:

- Lauren Maes, projectmedewerker BOS+: lauren.maes@bosplus.be en 09/264.90.50
- Bert De Somviele, directeur BOS+: bert.desomviele@bosplus.be en 0474/274.094